

НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ МЕДИЧНИХ НАУК УКРАЇНИ
ДЕРЖАВНА УСТАНОВА "ІНСТИТУТ ФАРМАКОЛОГІЇ ТА ТОКСИКОЛОГІЇ
НАМН УКРАЇНИ"

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Директор

ДУ "ІФТ НАМН України"

член-кор. НАМН України, д.мед.н.

Г.А.Бухтіарова

. 2021р.

«СХВАЛЕНО»

рішенням Вченої ради

ДУ "ІФТ НАМН України"

протокол № 9

від 17 . 11 . 2021 р.

**ЕТИЧНИЙ КОДЕКС УЧЕНОГО
ДУ «ІНСТИТУТ ФАРМАКОЛОГІЇ ТА ТОКСИКОЛОГІЇ НАМН
УКРАЇНИ»**

ПЕРЕДМОВА

Метою Етичного кодексу вченого (далі – Кодекс) ДУ «Інститут фармакології та токсикології НАМН України» (далі – ІФТ) є формулювання загальних етичних принципів, якими кожен з науковців і викладачів ІФТ має керуватися у своїй повсякденній роботі. Закріплені тут приписи мають слугувати основою для етичної підготовки молодих наукових кадрів. Основним завданням Кодексу є надання пріоритету моральним нормам науки та визначення соціальної відповідальності академічної спільноти загалом і кожного її члена зокрема. Вчені не повинні мати сумнівів у надійності результатів роботи своїх колег. У свою чергу, суспільство має бути впевненим у чесності науковців і достовірності результатів їх досліджень. Всі науковці мають усвідомлювати важливість високоетичної поведінки та власну відповідальність за формування громадської думки щодо науки.

1. ЗАГАЛЬНІ ПРИНЦИПИ

1.1. Етика науки базується на основоположних цінностях, нормах і принципах, визначає моральну поведінку вченого, його відповідальність перед суспільством.

1.2. У своїй роботі вчений має керуватися загальноприйнятими стандартами практики, основні положення яких викладено у цьому Кодексі.

1.3. Учений повинен усвідомлювати, що ефективність науки оцінює суспільство.

1.4. Учений несе моральну відповідальність за наслідки своєї діяльності, що можуть впливати на розвиток людства або природи. Учений повинен протидіяти отриманню результатів, що суперечать принципам гуманізму, шляхом:

- відмови у співпраці;
- попередження суспільства про можливі негативні наслідки використання досягнень науки в антигуманному напрямку;
- інформування громадськості, зокрема наукового співтовариства, щодо можливих негативних наслідків застосування наукових здобутків і необхідності їх попередження.

1.5. Учений зобов'язаний протидіяти конформізму в науковому співтоваристві, брати активну участь у процесах атестації наукових кадрів, протидіяти присудженню наукових ступенів і звань за роботи, які не відповідають сучасним досягненням світової науки або виконані з порушенням норм етики, рішуче викривати факти плагіату й інші форми порушення авторського права.

1.6. Учений має активно протидіяти псевдонауці, виступати проти розповсюдження в суспільстві поглядів і рекомендацій її представників.

1.7. Учений має спрямовувати свої зусилля на подальше застосування отриманих знань задля блага людства, збереження навколишнього середовища та економного використання природних ресурсів. Визнаючи суспільні потреби та обмеженість природних ресурсів, учений повинен активно протидіяти проведенню необґрунтованих досліджень.

1.8. Свобода в науці – це, в першу чергу, свобода вибору напрямів наукового дослідження, концепцій, гіпотез, парадигм, проблем і методів їхнього вирішення. Необхідною для активізації наукової творчості є свобода думки та слова. Свобода в науковій творчості у своїй основі повинна мати високий професіоналізм. Учений має захищати свободу наукової думки, засуджувати цензуру щодо наукової творчості та будь-які намагання монополізувати ті чи інші напрями науки.

1.9. Учений несе відповідальність за виникнення небезпеки для окремої людини, суспільства, економіки та природи, яка може виникнути внаслідок застосування неперевіраних нових наукових знань.

1.10. Учений не чинить дій, які можуть завдати шкоду професійній репутації іншого вченого. Проте, за наявності неспростовних доказів неетичної поведінки чи непрофесійних дій члена наукового співтовариства, науковці у відкритій неупередженій дискусії мають дати їм відповідну оцінку.

1.11. Учений має докладати всіх можливих зусиль для ефективної підготовки та розвитку наукової молоді – інтелігентів, чесних і самовідданих патріотів. Виховання наукової зміни не повинно обмежуватися тільки наданням технічних навичок, необхідних для проведення дослідження. Підготовка має включати основні етичні стандарти та норми науки. Наукові співробітники та викладачі мають слугувати взірцем моральності для молодих вчених у ставленні до науки та до авторських прав.

2. НАУКОВІ ДОСЛІДЖЕННЯ

2.1. Учений має дотримуватися найвищих професійних стандартів планування та проведення наукових досліджень на основі глибоких знань про сучасні досягнення світової науки у певній галузі.

2.2. Учений зобов'язаний шукати найприйнятніші, з огляду на адекватність та економічну виправданість, шляхи вирішення досліджуваної проблеми. Висновки завершеного дослідження вчений зобов'язаний викладати об'єктивно.

2.3. Учений має забезпечити бездоганну чесність і прозорість на всіх етапах наукового дослідження та не допускати проявів шахрайства, зокрема фабрикивання та фальшування даних, піратства, плагіату. Неприпустимим є намагання керівних осіб упереджено впливати на характер отримуваних у дослідженні даних і висновків. Учений служить лише об'єктивній істині.

2.4. Учений має пам'ятати, що наукове дослідження – це процес отримання нового знання. Він має прагнути до належної ерудиції і

компетентності, за яких стає можливим критичний аналіз найсучасніших наукових знань.

2.5. Учений має забезпечувати необхідний захист інтелектуальної власності.

2.6. Учений має сприяти як найповнішому використанню результатів своєї праці в інтересах суспільства та з метою охорони довкілля.

2.7. Наукові дослідження жодним чином не повинні ображати людську гідність або суперечити правам людини. У медико-біологічних дослідженнях слід керуватися принципами біоетики.

2.8. Наукове дослідження має проводитися таким чином, щоб не спричиняти шкоди навколишньому середовищу. Якщо такої шкоди неможливо уникнути, вплив людини повинен бути зведений до мінімуму, а середовище після завершення дослідження відновлене до його первинного стану.

2. УЧЕНИЙ ЯК АВТОР

3.1. Основною мотивацією діяльності вченого має бути прагнення до пізнання та бажання збагатити науку новими знаннями. При цьому найвищою нагородою вченого є досягнення істини та визнання наукового співтовариства. Вчений має право та зобов'язаний захищати свій науковий пріоритет. Разом з тим, неприпустимою є публікація неточних і непереконливих наукових результатів, публікація в ненаукових виданнях з метою досягнення пріоритету.

3.2. Учений визнає міжнародні та національні правові норми щодо авторських прав. Він може використовувати інформацію з будь-яких публікацій за умови, що вказує джерело та проводить чітку межу між власними даними та здобутками інших. Запозичення для власних публікацій будь-яких фотографій, рисунків, таблиць, схем тощо потребує, згідно з видавничими правилами, дозволу автора або видавництва.

3.3. При публікації результатів дослідження, що проводилося групою вчених, всі, хто брав творчу участь у роботі, мають бути зазначеними в якості авторів; у разі необхідності може бути зазначеним їхній особистий внесок.

Тільки реальний творчий внесок у наукову роботу може слугувати критерієм авторства. Неприпустимо поступатися авторством на наукову роботу іншій особі, приймати авторство або співавторство, вимагати його.

3.4. Учений не повинен повторювати свої наукові публікації з метою підвищення їх кількості. Якщо для пропаганди наукових досягнень доцільна публікація однієї і тієї ж роботи в різних журналах, редактори останніх повинні бути поінформовані про факт публікації в інших виданнях.

3.5. Учений повинен бути об'єктивним в оцінці власних досягнень. Преса, радіо і телебачення можуть бути використані для пропаганди наукових досягнень, але не власної особи. При публікації роботи вчений підпорядковується вимогам видавця, але бажано, щоб наукові ступені та звання автора не були вказані. Така інформація може бути подана у примітці.

4. УЧЕНИЙ ЯК КЕРІВНИК

4.1. Для наукової праці вчений оточує себе співробітниками тільки на основі неупередженої оцінки їхніх інтелектуальних, етичних і персональних рис. Учений повинен протидіяти всім проявам протекціонізму, корупції і дискримінації.

4.2. Учений будує взаємини зі співробітниками на принципах справедливості, проявляє доброзичливість, підтримує своїх учнів, оцінює кожного з них об'єктивно. Як керівник він має сприяти службовому зростанню підпорядкованих йому співробітників відповідно до їхньої кваліфікації та ставлення до роботи.

4.3. Учений не перекладає на своїх співробітників виконання завдань, які він повинен виконувати сам.

4.4. Учений-керівник зобов'язаний обґрунтовувати, але не нав'язувати членам свого колективу своє наукове бачення проблеми.

4.5. Учений повинен докладати всіх зусиль для створення належної творчої атмосфери в колективі.

5. УЧЕНИЙ ЯК ВИКЛАДАЧ

5.1. Учений має з повагою ставитися до своїх учнів і до їхнього вільного та критичного мислення.

5.2. Учений у своїй викладацькій роботі повинен не лише доносити до аудиторії достовірну наукову інформацію, але й сприяти становленню громадянської позиції молодого покоління.

5.3. Учений не повинен перешкоджати спілкуванню своїх учнів з іншими вченими та науковими інституціями. Він поважає їх право на вільне об'єднання, самоврядування та членство в колегіальних академічних організаціях, прислухається до думки співтовариства здобувачів вищої освіти на III освітньо-науковому рівні щодо форм і методів навчання.

5.4. Учений повинен проводити заняття в цікавій формі, прийнятній для широкого кола учнів. Він має переконатися в належному забезпеченні лабораторій та бібліотек, проводити заняття відповідно до розкладу. Зміст лекцій повинен відображати сучасні досягнення світової науки і не супроводжуватися тиском упередженої думки.

5.5. Учений має об'єктивно ставитися до учнів, утримуючись від неетичних форм оцінок.

5.6. Учений має усвідомлювати свій обов'язок бути взірцем найвищої інтелігентності, в якій відображаються традиції визнаних українських і світових наукових шкіл.

5.7. Учений приділяє особливу увагу обдарованим студентам і залучає їх до наукової праці. Він має виховувати у своїх учнів почуття відповідальності за наукову діяльність.

5.8. Учений не розголошує інформацію особистого характеру щодо своїх учнів.

5.9. Учений не приймає жодної оплати чи іншого доходу від здобувачів. Не дозволяється проведення індивідуальних чи групових занять або консультацій, які оплачуються студентами.

6. УЧЕНИЙ ЯК КОНСУЛЬТАНТ ЧИ ЕКСПЕРТ

6.1. Учений має виступати експертом тільки у сфері своєї компетенції відповідно до своїх знань і досвіду.

6.2. Учений має дотримуватися принципу рівності при проведенні експертного розгляду. Будь-яка дискримінація на підставі статі, раси, політичних поглядів, культурної та соціальної приналежності є несумісною з цим принципом.

6.3. Учений висловлює свою думку про роботу та наукові досягнення колег чесно, чітко та неупереджено. Є неприпустимими як надмірно ввічливі та прихильні, так і упереджено негативні висловлювання. Підготовка об'єктивного критичного висновку повинна розглядатися як обов'язок, від виконання якого вчений не має права ухилятися.

6.4. Учений несе персональну відповідальність за чесну й об'єктивну оцінку кандидатських і докторських дисертацій, поданих йому на розгляд. Виступаючи в ролі опонента при захисті дисертаційних робіт, учений має бути неупередженим.

6.5. Під час обговорення, полеміки та висловлювання критичних зауважень учений повинен дотримуватися принципів рівноправності, фактичної обґрунтованості та достовірності. Принцип рівноправності гарантує рівні права всім учасникам дискусії або полеміки незалежно від наукових ступенів і звань. Принцип фактичної обґрунтованості виключає необ'єктивну критику. Принцип достовірності забороняє будь-які перекручування з метою приниження або дискредитації.

6.6. При проведенні експертного розгляду вчений має дотримуватися принципу конфіденційності.

6.7. У ході експертного розгляду вчений має зберігати незалежність і не піддаватися тиску при підготовці та виголошенні висновків.

6.8. Обираючи кандидатів для проведення дослідження або претендентів на наукові посади, вчений як експерт має об'єктивно оцінювати претендентів. Він не повинен надавати перевагу своїм учням, представникам своєї наукової школи тощо. При виникненні конфлікту інтересів вчений повинен ставити інтереси суспільства вище, ніж інтереси замовників дослідження.

7. УЧЕНИЙ ЯК ГРОМАДЯНИН

7.1. Учений має присвятити себе пошукові нових знань, їх застосуванню на благо суспільства та задля збереження природи. Інформація, яка надається суспільству, має бути достовірною. Учений зобов'язаний протидіяти поширенню неперевіраних даних і необґрунтованих рекомендацій.

7.2. Учений сприяє розповсюдженню наукових знань і протидіє поширенню псевдонаукових теорій, хибних концепцій і уявлень.

7.3. Учений повинен оприлюднювати результати своїх досліджень не лише у спеціальних наукових виданнях, але й у науково-популярній формі, щоб зробити їх максимально доступними для широких верств суспільства.

7.4. Учений повинен брати активну участь у житті наукового співтовариства та у роботі колегіальних органів. При цьому він має діяти, насамперед, виходячи із загальних інтересів науки й тільки потім з інтересів особистих та своєї установи.

7.5. Учений не дозволяє використовувати авторитет науки чи свій власний авторитет у рекламних або пропагандистських цілях з корисливою метою.

7.6. Учений, що займає урядову чи адміністративну посаду, повинен дотримуватися етичних норм, прийнятих у науковому співтоваристві.

8. ПРИКІНЦЕВІ ПОЛОЖЕННЯ

8.1. Учені ІФТ повинні визнавати принципи та норми Кодексу та у своїй діяльності неухильно дотримуватися викладених у ньому морально-етичних настанов.

8.2. Усі вчені ІФТ обов'язково мають бути ознайомлені з цим Кодексом. Незнання або нерозуміння норм Кодексу не є виправданням неетичної поведінки в освітній або науковій сферах.

8.3. Етичний кодекс ученого схвалюється Вченою радою ІФТ та затверджується Директором.

8.4. Зміни та доповнення до Кодексу вносяться винятково за рішенням Вченої ради ІФТ.